

TEXT: RADEK HOLUB

BUDOUCNOST LYŽOVÁNÍ

Lepší, než si myslíme

Sjezdovky nad 1 500 m n. m. budou mít podle klimatických prognóz dostatek sněhu i v budoucnu (Cortina d'Ampezzo)

Lyžování neohrožují klimatické změny zdaleka tolik jako naše vlastní změny chování a myšlení. Nezmezí-li chuť lyžovat, prohánět po sjezdovkách se budeme moci v roce 2050 i 2100.

Lyžování prožívalo svá léta rozkvětu v poválečných desetiletích, kdy se z chudých horských vsí i v pustině budovala horská střediska, bagrovaly se sjezdovky, lanovky a vleky šplhaly do dříve nepřístupných horských výšin a hlavně se lyžování začaly věnovat desítky milionů Evropanů. Od 80. let naopak přibývají problémy, jimž musí lyžařská střediska čelit – od nedostatku sněhu až po ochranu přírody, která nedovoluje bezmezné rozšiřování lyžařských terénů do míst, jež by třeba byla vhodná, ale znamenala by nežádoucí zásah do krajiny.

Stagnace, nebo apokalypsa?

V současnosti je lyžování v povědomí (zatím malé) části Evropanů téměř odsouzené k zániku, ať už jako přirozeně vynucený důsledek klimatických změn, nebo prostého politického „nařízení“, které by třeba pod záminkou ochrany přírody v podstatě znemožnilo rozvoj a provoz lyžařských areálů.

Realita je však mnohem méně temná, než se z občasné mediální smršťe, namířené proti

lyžování, může zdát. Celosvětově je lyžařů v současnosti nejvíce v celé jeho moderní, zhruba stoleté historii, což je samozřejmě zásluhou tzv. nových trhů, především Číny.

Ani evropských lyžařů dramaticky neubývá – jde spíše o stagnaci, avšak s „rizikovou“ věkovou strukturou, což souvisí s celkovou demografickou situací, tedy se stárnutím populace, a pak i s nižší atraktivitou lyžování pro nejmladší generace, než tomu bývalo dřív.

Lyžařská infrastruktura a celková nabídka možností je snad nejrozvinutější v historii – Alpy jsou naprostý lyžařský ráj a i v Česku máme stovky lyžařských areálů, takže prakticky každý má nějakou sjezdovku „kousek“ od domu.

Lyžování není levné (a nebylo kromě dotovaných provozů a zotavovacích akcí vlastně nikdy) a někdejší budovatelské nadšení vystřídal byznys, nicméně zvyšující se životní úroveň dává většině našich možnost vyjet na zimní dovolenou do zahraničí, typicky do Alp, ale i do mnoha exotičtějších destinací.

Lyžařský turismus je tedy na svém vrcholu, což dokládají statistiky návštěvnosti a tržeb nejvýznamnějších alpských oblastí v Rakousku nebo na severu Itálie. Kde se tedy berou apokalyptické vize?

Nízko položené příměstské areály si dokáží sníh zajistit i bez mrazů (Monínec, listopad 2024)

Zavírají se lyžařské areály?

Jestliže se o budoucnosti lyžařských středisek v posledních letech píše v médiích, tak prakticky výhradně o tom, jak zanikají.

Francouzské Alpe du Grand Serre doplatilo spíš na zaostávání než klima

Zkraje letošního podzimu se ve francouzských, švýcarských, německých i českých médiích objevila zpráva o definitivním uzavření lyžařského areálu Alpe du Grand Serre, který se nachází nedaleko Grenoble. Nechme stranou, že areál nakonec převeze nový investor, který jej hodlá i nadále provozovat, o čemž již média mlčí. „Povinnou“ součástí podobných zpráv je připomínka, že všude ubývá sněhu, technické zasněžování jeho úbytek nenahradí nebo je příliš drahé a že se lyžování s jistotou řítí k zániku.

Nedostatek přírodního sněhu přitom nebývá rozhodující „ranou“ pro nerentabilní lyžařské areály – většinou jde o kombinaci dlouhodobě nízkých nebo žádných investic a celkově zaostalé infrastruktury, jejíž součástí musí být i dostatečně výkonné zasněžování. Zasněžování však má své podmínky – zdroj

vody nebo aspoň umělou nádrž. Není-li zasněžování, tak se roztočí „smrtící“ spirála nespolehlivého a neúplného provozu, nižší a nižší návštěvnosti, chybějících investic a v důsledku i zániku areálu.

Dalším zanikajícím francouzským areálem je Le Grand Puy na jihu Alp, který v posledních 10 letech zaznamenal 60% propad tržeb. Obec Seyne musela areál ročně dotovat 350 000 eury, s čímž jí letos došla trpělivost, a vleky proto prodá. Za posledních 50 let údajně ve Francii zaniklo 180 nerentabilních lyžařských středisek. Není snad potřeba zvlášť připomínat, že šlo především o malé areály místního významu, mnohdy vzniklé v dobové euforii na nevhodných místech.

Lyžařská nabídka Francie je i přes tento „armagedon“ lokálních areálů s pár tratěmi nezměněně obrovská s 8 000 km sjezdovek ve stovkách velkých fungujících středisek.

Mezinárodní lyžařská a snowboardová asociace (FIS) ve spojení s OSN varuje, že lyžařské areály po celém světě čelí existenční hrozbě kvůli klimatické krizi. Loni bylo kvůli špatným sněhovým podmínkám zrušeno na 26 Světových pohárů, asociace se tak obává o budoucnost zimních sportů.

(zdroj: Nedostatek sněhu pohřbil velký skiareál v Alpách. Nadobro zavírá: Novinky.cz, 11. 10. 2024)

Fakta a komentář:

Ze společné iniciativy lyžařské federace FIS a meteorologické organizace WMO je citována výhradně „hrozba“, ačkoliv cílem iniciativy je především výzkum a sdílení poznatků, tedy veskrze konstruktivní přístup k měnícím se klimatickým podmínkám. Zrušeno bylo 26 závodů Světového poháru (z celkem 616, což je pro představu o míře „hrozeb“ podstatné), ovšem nikoliv jen kvůli špatným sněhovým podmínkám, ale z různých důvodů souvisejících s počasím (mlha, vítr ap.). závody jsou navíc velmi specifická součást lyžování jako takového a z historických důvodů se mnoho tratí nachází v nižších polohách. Celkově problémy a specifika závodního lyžování nelze jednoduše považovat za problémy celého lyžování.

Švýcarský retro areál Braunwald neláká

Namále má letos i švýcarské středisko Braunwald na severovýchodě Švýcarska nedaleko města Glarus – sezóna 2024/25 může být jeho poslední, nezahojí-li se alespoň průměrnými tržbami. Ačkoliv je obklopeno dvou- až třítisícovými vrcholy Alp, jeho návštěvnost a především příjmy nestačí na pokrytí zvyšujících se nákladů. V případě Braunwaldu není na vině primárně nedostatek sněhu, ale spíš neobvyklý charakter střediska, prostírajícího se nad stejnojmennou rekreační obcí, přístupnou starou pozemní lanovkou. Je to právě „retro“ středisko s úzkými, členitými a poměrně strmými sjezdovkami, málo kapacitními a starými až archaickými lanovkami a vleky, tedy pravý opak typického alpského „Disneylandu“, který je sice nenáviděn ochránci přírody, ale lidé Disneylandy rádi navštěvují. Naopak neokázaly a přírodě blízký Braunwald strádá a jeho ztráty už nikdo nechce financovat.

Malé areály ve Švýcarsku mizí

I ve Švýcarsku jinak zanikají především lokální, nízko položená střediska, sužovaná nedostatkem přírodního sněhu. Německý politolog Christoph Schuck dokonce zmapoval všech 545 tamních lyžařských středisek, z nichž údajně již přes 200 zmizelo (aniž by to mělo znatelný vliv na celkovou lyžařskou nabídku Švýcarska, doplňme pro jistotu). Podle profesora Schucka jde o projev tzv. Matoušova efektu, kdy úspěšní a bohatí se stávají ještě úspěšnějšími a bohatšími, což platí i pro budoucnost lyžařských areálů ve Švýcarsku. Nabídka se zkrátka koncentruje do těch nejefektivnějších a nejžádanějších resortů, naopak ty malé končí.

Bavorský Jenner končí s lyžováním, protože výletníci přinesou více

V německých Alpách letos „postihl“ tento lyžařský osud tradiční lyžařský areál Jenner nedaleko Berchtesgadenu, který využívá německá lyžařská reprezentace jako své oficiální tréninkové centrum.

Areál dlouhá léta lyžařsky živořil se starožitnými lanovkami, než byl v r. 2018 velmi náklad-

ně rekonstruován – kromě páteřní 10místné kabinky přibily i dvě luxusní 6sedačky. Jenner je však především celoroční výletní cíl pro turisty, sáňkaře či skialpinisty a lyžování na sjezdovkách zde nadále upadalo – i proto, že tratě jsou historicky úzké a členité, nevhodné a málo atraktivní pro dnešní lyžaře, navíc hned za hranicemi v Rakousku jsou stovky kilometrů prostorných sjezdovek s moderními lanovkami.

Nezachránila jej tedy ani velkorysá modernizace přepravního parku, a tak již v minulě sezóně 2023/24 se nabídka pro sjezdaře významně scvrkla – upravovala se jen výuková sjezdovka a sáňkařská dráha v okolí mezistanice, což podle očekávání dokonalo „pohřeb“ Jenneru coby lyžařského areálu.

Od sezóny 2024/25 se na Jenneru již žádné sjezdovky neupravují ani nezasněžují. Hlavní kabinková lanovka samozřejmě zůstane pro výletníky v provozu, ostatní se prodají.

Tragické na lyžařském úpadku Jenneru není v podstatě nic, snad kromě toho, jak o něm referují některá média, když viní nedostatek sněhu, který nedokázala zvrátit ani nejmodernější zasněžovací technika – o ten ale v tomto případě opravdu nešlo.

Vysokohorské Weisssee v problémech kvůli národnímu parku

Koncem léta oznámil ukončení provozu také méně známý rakouský areál Weisssee, v němž se nachází i velkolepý horský hotel Rudolfshütte. Hoteliérové a provozovatelé areálu v jedné osobě jednoduše došla trpělivost s nevstřícným přístupem úřadů k jeho rozvojovým a modernizačním plánům, což přispělo k dlouhodobě nerentabilnímu provozu. I v tomto případě jde o dosti svébytný areál s naprosto komorním charakterem, který nemůže konkurovat nejmodernějším „lunaparkovým“ areálům v širokém okolí – od Kitzbühelu až po Ski amadé.

Nečekané ukončení provozu se nakonec podařilo jedním a finanční injekcí zvrátit, takže areál bude v sezóně 2024/25 otevřen, pak ale záleží na tom, najde-li se pro něj nový investor.

Jedná se přitom o jeden z výše položených areálů v Rakousku se sjezdovkami především mezi 2 000 a 2 500 m n. m.

FOTO: RADEK HÖLUB – SNOW

Na torza zrušených lanovek a vleků lze narazit i ve fungujících areálech (Aprica)

Zasněžování je především zárukou spolehlivého provozu lyžařského areálu (Pampeago)

Ohrožuje sjezdovky nedostatek sněhu?

Nedostatek sněhu sice – možná překvapivě – nebývá rozhodujícím důvodem pro definitivní uzavření sjezdovek, ale areály s ním samozřejmě zápolí, a to malé i velké, vysoko i nízko položené.

Lyžovat lze i v nížinách

Zároveň jde o problém, který má technické řešení, takže se dá celou zimu lyžovat i ve středoevropských nížinách, jak dokládá třeba Moníneck nebo Chotouň u Prahy. Technický sníh sice nenavodí atmosféru zimní idylky se sněhem obalenými stromy, byť i bílé stužky sjezdovek v holé krajině mají pro leckoho své kouzlo.

Je otázkou, jakou část lyžařů by odradila trvalá a absolutní absence sněhu a lyžování pouze na „nastříkaném“ sněhu – právě kvůli sněhové kulise jistě mnoho lyžařů právě na hory jezdí, navíc „zimní pocit“ výrazně ovlivňuje chuť k lyžování.

Když lyžaři nevěří, nepřijedou

Bavorský Sudelfeld je něco mezi příměstským a prázdninovým střediskem v bavorském předhůří Alp nedaleko Mnichova – jezdí se sem na jednodenní lyžování i na vícedenní pobyt. V sezóně 2022/23 se v Sudelfeldu lyžovalo 100 dní od Vánoc do konce března, a ačkoliv podmínky byly po většinu sezóny slušné, často kvůli teplé zimě lyžaři z nížin nevěřili, že stojí za to sem vyrazit na lyže.

Záchranou provozu bylo každopádně včasné zasněžování sjezdovek, neboť přírodní sníh dlouho chyběl. Jeden z vleků v areálu dlouhodobě nejezdí kvůli rozporům mezi vlastníky, další jsou mimo provoz kvůli nedostatečnému zasněžování, přesto zhruba dvě třetiny areálu fungují spolehlivě. Zavřené však zůstaly některé horské chaty – z důvodu nemoci, ztráty elánu i nedostatku pracovníků.

Jedno z nejbližších alpských středisek ke dvoumilionovému Mnichovu tak rozhodně nemá jistotu budoucnost – v plánu je stavba nové přístupové lanovky z Bayrischzellu v údolí, která by omezila automobilový provoz na horské silnici a zajistila větší atraktivitu oblasti i v létě, ale projekt závisí na tom, jestli jej alespoň několik vydařených zim za sebou umožní realizovat.

Ve vyšších polohách Alp o sníh nouze nebude

Podle výzkumného projektu Future Snow Cover Evolution in Austria (FuSe-AT) se v Rakousku od 60. let snížil průměrný počet dní se sněhovou pokrývkou o 42 dní – největší úbytek sněhu postihl polohy pod 1 500 m n. m.

Do r. 2100 projekt předpokládá, že při oteplení o 2 °C se počet dní se sněhovou

pokrývkou ve vyšších polohách nad 2 000 m n. m. sníží jen mírně o 5 až 10 %, o něco výrazněji, a to o čtvrtinu, pak v nižších horských polohách (1 000 m n. m.), přičemž nížiny (400 m n. m.) přijdou dokonce o polovinu dní se sněhem. Při krizovém scénáři oteplení se však počet dní se sněhovou pokrývkou v 1 000 m n. m. smrskne rovnou o 70 % na 30 dní, ve 2 000 m n. m. o 25 % na 160 dní a ve 3 000 m n. m. o 10 % na 280 dní.

Claudia Riedl, meteoroložka z GeoSphere Austria, předvídá, že lyžařská střediska pod 1 300 m n. m. jsou v důsledku změny klimatu odsouzena k zániku. Zasněžování v těchto polohách bude podle ní v příštích desetiletích tak náročné a neefektivní, že povede k uzavření lyžařského provozu.

Nejtvrdší dopad na malé areály

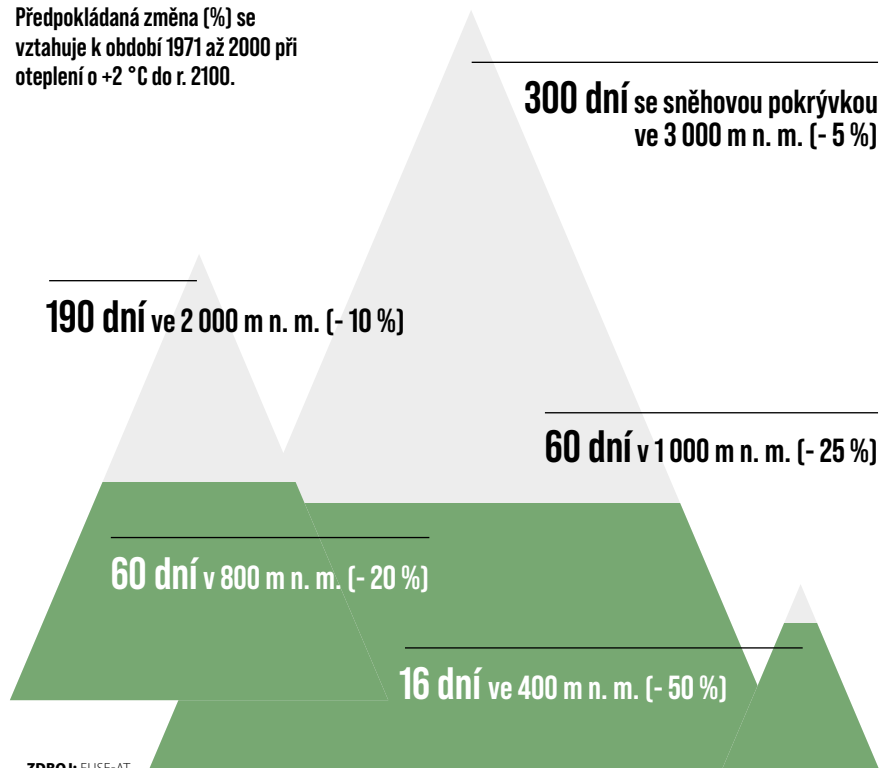
Sjezdovky do 1 500 m n. m. se v Rakousku nacházejí především v severní polovině země – v Dolním a Horním Rakousku a v severní polovině Salcburska, Tyrolska a Vorarlberska a zčásti i na jihu v Korutanech. Sněhová nejistota přitom dopadá nejtvrdším způsobem na menší střediska, která jsou zároveň nejnižší položená.

Z největších středisek leží podstatná část sjezdovek v nižších polohách především na pomezí Tyrolska a Salcburska, tedy například v Kitzbühelu, SkiWeltu nebo Saalbachu. Ostatní velká rakouská střediska mají podíl sjezdovek v polohách nad 1 500 m n. m. již vyšší.

Největší návštěvnost se soustředí do výše položených středisek, výjimku tvoří právě pomezí Tyrolska a Salcburska, kde zaznamenávají vysokou návštěvnost navzdory nižší poloze středisek.

Počet dní se sněhovou pokrývkou v Rakousku a jejich změny do r. 2100

Předpokládaná změna [%] se vztahuje k období 1971 až 2000 při oteplení o +2 °C do r. 2100.

ZDROJ: FUSE-AT

Lýžařským střediskům v Evropě dochází sniž. Podle nové studie globální oteplování silně zasáhne lyžařský průmysl v Evropě.

[zdroj: Europas Skigebieten geht der Schnee aus: orf.at, 28. 8. 2023]

Fakta a komentář:

Čítovaná studie analyzuje 2 200 evropských středisek a konstatuje, že se zasněžováním alespoň poloviny sjezdovek bude při oteplení o 2 °C ohroženo 27 % evropských středisek, při oteplení o 4 °C pak již 71 %. Počet středisek však sám o sobě nevypovídá o míře zásahu lyžařského průmyslu, protože mnoho středisek má jeden nebo několik vleků, ale „průmysl“ reprezentují především ta největší lyžařská střediska s desítkami či stovkami kilometrů sjezdovek a většinou ubytovací kapacity. Není ani jasné, za jakých podmínek je středisko již „ohroženo“. Lze však souhlasit, že možnosti lyžování bude lokálně ubývat, zvláště v nížinách a nižších polohách hor.

Oteplení prý ohrozí téměř třetinu evropských středisek

Studie týmu Samuela Morina z Centre National de Recherches Meteorologiques Grenoble podrobila analýze zhruba 2 200 středisek v celé Evropě, a to zejména vliv oteplení o 2 až 4 °C na jejich sněhovou jistotu.

Při oteplení o 2 °C bude podle studie polovina středisek ohrožena sněhovou nejistotou, pokud nebudou vybavené zasněžováním. Většina rakouských středisek, která mohutně do zasněžování investovala, se tak již přinejmenším proti oteplení o 2 °C dostatečně „pojistila“. Jen 3 % rakouských středisek se zasněžováním alespoň poloviny sjezdovek jsou tak ohrožená při oteplení o 2 °C, ovšem 38 % by jich bylo ohroženo při oteplení o 4 °C.

V Rakousku, Švýcarsku, Francii či Skandinávii si se sněhem poradí, zatímco v italských Apeninách, ve Španělsku nebo v Británii to bude „mnohem horší“. Bude-li polovina plochy sjezdovek zasněžována, při oteplení o 2 °C bude ohroženo 27 % evropských středisek, při oteplení o 4 °C již 71 %.

Kromě tvrdých čísel studie připomíná i „měkké“ závěry, jako že zasněžování zvyšuje spotřebu energie a vody, a je proto potřeba rozmyslet, jestli je závislost některých oblastí na zimním turismu prospěšná. Studie uznává, že vliv zasněžování na životní prostředí a zejména CO₂ se spíše přeceňuje, nicméně varuje,

FOTO: RADEK HOLUB - SNOW

Největší boj s nevyzpytatelnými sněhovými podmínkami čeká v budoucnu lyžařské areály pod 1 000 m n. m.

I technicky zasněžované sjezdovky mohou v krajině působit úhledně a malebně (Seiser Alm – Pufletsch)

že ne vždy dokáže zasněžování před nedostatkem sněhu ochránit. Podle studie je také otázka, zda je lyžování jako „intenzivní producent CO₂“ vůbec slučitelné se snahami o zastavení oteplování naší planety. Jeden z recenzentů pak považuje za vhodné z ekonomického i ekologického hlediska nahrazovat lyžařský turismus jinými podobami turismu.

Mnoho obyvatel horských obcí v Salcbursku vzpomíná na své dětství a mládí, kdy se vlekly a lanovky jen výjimečně rozjely před Vánoce.

[zdroj: Früher Start in Skisaison als Auslaufmodell: orf.at, 18. 2. 2023]

Fakta a komentář:

Paměť klame a většinou lidé vzpomínají na léta svého mládí optimističtěji, než tomu bylo. Povědomí, že dříve bylo sněhu vždy hodně, je široce rozšířené (a zčásti je to samozřejmě pravda), ale zapomíná se, jak četné zimy bez sněhu byly nebo kolik dní bylo možné lyžovat. Meteorologická data jsou v omezené míře k dispozici, ale třeba podrobné údaje o provozu lyžařských areálů před 30 nebo 50 lety většinou neznáme.

Sezóna není kratší, ale posunuje se

Jednoznačně nelze odpovědět ani na otázku, zda a o kolik jsou zimní sezóny kratší než v minulosti – přírodního sněhu je sice v nižších polohách méně, více se ale zasněžuje, takže počet dní provozu lyžařských areálů je dnes leckdy vyšší než dříve.

Někdy sníh napadne již na přelomu listopadu a prosince, jindy se na něj čeká ještě během ledna. Výkyvy jsou více méně nahodilé, nicméně několik po sobě jdoucích zim podobného průběhu svádí k tomu najít spolehlivý „vzorec“ chování počasí.

Pod vlivem teplého a sněhově bídného začátku zimy 2022/23 se v rakouských médiích uvažovalo, že vhodné lyžařské podmínky a s nimi sezóna se posouvají směrem k jaru, takže listopadové či prosincové openiny, často bez sněhu, možná v budoucnu zaniknou. V posledních letech opravdu byly na Velikonoce téměř vždy lepší lyžařské podmínky než na Vánoce.

Hned následující sezóna 2023/24 však předvedla obrácený výkyv – začátkem prosince ležela tlustá sněhová peřina i ve středoevropských nížinách, zatímco od konce ledna nebylo již po sněhu ani památky. Sněhově bohaté bylo naopak celé pozdní jaro, ovšem jen v nejvyšších alpských polohách. Chuť lyžovat mají lidé každopádně spíše v začátku sezóny než na jejím konci.

Franz Hörl považuje budoucnost lyžování zajištěnou na nejméně 50 let.

[zdroj: Hörl sieht Skifahren für 50 Jahre gesichert: orf.at, 19. 4. 2023]

Fakta a komentář:

Šéf tyrolské hospodářské komory Hörl je zároveň majitelem jednoho významného lyžařského střediska, ve kterém se každoročně investují desítky milionů eur. Kdyby budoucnosti svého byznysu nevěřil, nejspíš by investoval jinde. To, že budou podmínky pro lyžování s velkou pravděpodobností vhodné i v příštích desetiletích, potvrzují i četné studie.

Zimy jsou proměnlivější, ale ne katastrofické

Hlasitým oponentem katastrofických scénářů pro lyžování je šéf tyrolské hospodářské komory Franz Hörl, který věří, že lyžovat se bude i za 50 let. Sezóny budou podle Hörla nevyzpytatelnější a proměnlivější, ale odmítá katastrofické scénáře, jimiž se straší v médiích při momentálním nedostatku sněhu, jaký postihl velkou část Alp začátkem roku 2023.

Mají horská střediska v zimě alternativu k lyžování?

Mnoho lyžařských středisek v Alpách, natož mimo ně, skutečně zápolí s celou řadou problémů, jejichž důsledkem bývá ekonomická ztráta. Jakou má lyžování budoucnost, si však musí v každé obci, v každém areálu a v každé oblasti odpovědět sami, a to zejména podle své situace. Nerozhoduje o tom ani klimatická změna a naštěstí zatím ani progresivističtí ideologové, zabývající se záchranou světa.

Zasněžování stále nejrentabilnější

Jedním z areálů „v problémech“ je švýcarský Pizol, nacházející se přímo nad dálnicí směřující od Bregenzu u Bodamského jezera do Churu. Areál byl již před covidem, kdy jej zastihly tři po sobě jdoucí nevydařené zimy, ztrátový. Šéf střediska Markus Oppliger si proto nechal vypracovat 4 scénáře.

Nejambicióznějším projektem by byla velkorysá modernizace včetně stavby luxusního hotelu, a to celkem za 150 milionů franků – pro středně velký areál jako Pizol naprosté finanční sci-fi. Omezení provozu s uzavřením části lanovek vyšlo z analýzy také jako finanční past. Varianta vše zachovat, jak je, a věřit v lepší zimy (a tržby), vyšla v propočtech jako protahovaná eutanazie. Jen čtvrtý

scénář sliboval za rozumné náklady značný ekonomický efekt – razantní posílení zasněžování včetně velké nádrže na vodu.

Jak se Pizolu bude dařit v příštích letech, teprve uvidíme, nicméně jistota sněhu, a tedy lyžařského provozu (a tedy tržeb) je pro mnoho areálů v současnosti zdaleka nejrentabilnějším projektem.

Proměna jde, pokud je přirozená

Samozřejmě investice do nádrží a děl není řešením pro všechny. Ve Švýcarsku se mnohá, původně lyžařská střediska již přeorientovala na jiný druh turismu, ať už v zimě, nebo v létě a mnohá další o tom uvažují.

V Lungernu se „proměnili“ z lyžařského střediska na výletní místo již před lety –

Příčinou ukončení lyžařského provozu bývá mnoho jiných důvodů než nedostatek sněhu

prodali zánovni sedačkovou lanovku (shodou okolností do našich Orlických hor) a turisté po okolních vrcholcích chodí na vycházky.

Bavorské údolí Achenal poblíž jezera Chiemsee v podhůří Alp si pochvaluje, že po zrušení vleků přijíždějí v zimě turisté na naučné stezky, kurzy malování pro děti nebo vaření knedlíků.

Alpský „lunapark“ by chtěl na jiné formy turismu přeměnit i známý horolezec Reinhold Messner, který podporuje „lepší rozmístění“ návštěvníků v krajině.

Volání po nové koncepci turismu v horách

Lyžařský průmysl by se měl věnovat nové koncepci pro období klimatické katastrofy, navrhuje ve své studii Monica Nadegger z univerzity v Innsbrucku. Spíše než návrhem řešení je studie výzvu k diskusi a hledání. Sama autorka potvrzuje, že nemá odpověď na otázku, zda by měl člověk lyžovat, odmítá však černobílou diskuzi. Podle ní by se měly při úvahách o rozvoji nebo omezení lyžování více zohlednit potřeby všech přírodních aktérů, nejen lidí, ale i alpské flory a fauny. Na lyžování závislé turistické oblasti by měly mít připravený scénář i pro případ, že lyžování prostě „nepůjde“.

Za dobrým jídlem a pitím se jezdí na hory již dnes

Oblíbené italské lyžařské centrum Monte Cimone doplatilo na důsledky globálního oteplování. Letos se tam vlekly nerozjely o vánočních svátcích poprvé za více než čtyřicet let. (...) Ekologická organizace Legambiente odhaduje, že spotřeba ze strany všech italských alpských středisek se bude brzy blížit spotřebě vody příznačně pro milionová města. (...) Provozovatelé mnohých středisek každopádně stojí před důležitým rozhodnutím. Budou v dalších letech s následky globálního oteplování stále bojovat v naději, že jejich počínání změní technologický pokrok, anebo pozmění svůj obchodní model a budou hledat alternativní zdroje příjmů. Většina klimatologů, a dokonce i některé italské banky doporučují, aby se provozovatelé center vydali druhou cestou. (...) I když umělý sníh může snížit finanční ztráty v dobách nedostatku toho přírodního, nemůže provozovatele ochránit před dlouhodobými trendy. V této souvislosti je klíčová adaptační strategie postavená na diverzifikaci aktivit i příjmů, uvádějí odborníci z Bank of Italy ve své zprávě z prosince loňského roku.

[zdroj: Lyžařská centra v Itálii stojí na rozcestí. Aby přežila, musí se adaptovat: idnes.cz, 4. 4. 2023]

Fakta a komentář:

Horlivost zachránit svět se tu mísí s mizerným překladem. Zřejmý je snad jen záměr vyvolat ve čtenáři dojem, že lyžování je škodlivé a co nevidět zanikne. Věcně: Nedostatek sněhu o Vánocích není sám o sobě důsledek globálního oteplování. Voda na zasněžování se nespotřebává. Klimatologové nevydávají doporučení, co mají dělat provozovatelé lyžařských center, natož aby většina radila vydat se „druhou cestou“. Jinak adaptace a diverzifikace aktivit je samozřejmě správná cesta, a to vždy bez ohledu na klima, takže v tomto případě jde jen o hraběcí radu.

Nechme vlekly zarůst lesem. (...) Rostoucí zájem o biopotraviny nahrává rozvoji ekologického zemědělství a chovu dobytka, nejen Krušné hory mohou hodně získat na boomu zelené energetiky, v horách se s velkým úspěchem mohou montovat třeba telefony a i ta turistika se dá dělat citlivě a udržitelně. (...) Od dob, kdy jsme příhramiční hory a lesy drancovali jako nekonečnou zásobu dřeva a nerostných surovin, jsme se totiž moc daleko nepohnuli. Stále je chápeme hlavně jako zdroj, na jehož využívání máme neomezené právo – teď se to jen místo kácení projevuje tím, že je vnímáme jako lacinou tělocvičnu nebo kulisu, která je pozadím pro běh, lyžování, cyklistiku nebo focení selfiček na Instagram. (...) Nemá smysl v horách provozovat neudržitelné a destruktivní aktivity, když se v nich dokážeme uživit i citlivějším způsobem, který nám je dokáže uchovat jako zásadní zdroj v boji s klimatickým kolapsem a ztrátou biodiverzity. Jen musíme opustit absurdní představu, že na svévolné využívání přírody máme automatický nárok a že kopce bez vleků, sjezdovek i lidí přece nemají žádný účel a jsou „nevyužité“.

[zdroj: Komentář: Nechme vlekly zarůst lesem. Na horách se dá uživit i jinak: seznamzpravy.cz, 20. 2. 2021]

Fakta a komentář:

Námět pro socio-ekonomicko-environmentální experiment pochází ještě z covidové doby, kdy byl dostatek času fantazírovat. Je pravda, že hory jsou pro mnoho lidí pouhou povrchní kulisou, nicméně „hejtovat“ proto lyžování jako neudržitelnou a destruktivní aktivitu a jedním dechem z hor udělat montovnu telefonů, větrný park nebo JZD, to je opravdu bizár.

Jsme na začátku konce zimních sportů v té podobě, v jaké jsme je dosud znali?

Kdybych odpověděl replikou, tak cožpak my, ale na konci zimních sportů budou brzy i Alpy. (...)

Nejsem ani ekonom, ani ekolog, ale od kolegů pochopitelně slyším, že právě třeba ekologům se umělé zasněžování vůbec nelíbí, protože vodu potřebnou na sníh odebírá z místních potoků v horských údolích, což pak ohrožuje život v nich.

Samozřejmě není žádné překvapení, že bude umělé zasněžování hodně drahé, specificky v dnešní době zvýšených cen energií. Takže si nemyslím, že by tohle byla do budoucna cesta pro to, jak zachovat zimní sporty. Dost možná nám bude bližší přístup, který praktikujeme třeba v zemích Perského zálivu, kde si na zimní sporty holt postaví halu.

[zdroj: Zima už nebude taková, jak si ji pamatujeme. Blíží se Řecku a Itálii, nastiňuje klimatolog, irohlas.cz, 15. 2. 2024]

Fakta a komentář:

Klimatolog nejenže „bulvárně“ předpovídá brzký konec zimních sportů v Alpách, aniž by tomu odpovídaly dostupné studie a analýzy, ale přiznává, že ačkoliv zasněžování nerozumí, od kolegů ekologů slychá, že se jim vůbec nelíbí. Odběr vody z místních potoků je regulovaný, navíc areály se snaží být soběstačné především s vlastními akumulacími nádržemi. Nápad stavět si místo zasněžování na zimní sporty halu je pak – nejen z ekologického hlediska – docela úlet.

Je lyžování přežitek?

Ať už vysloveně, nebo skrytě, připadá lyžování mnoha lidem jako přežitek a v dnešní době je podle nich nepatřičné se mu věnovat. Důvody, či lépe řečeno domnělé důvody jsou zřejmé: sněhu je málo, sněžná děla berou vodu a energii, ničí se příroda. Ještě více než u nás v Česku tyto úvahy zaplňují prostor médií i jinde v Evropě – v Rakousku, Švýcarsku, Itálii a zejména v Německu.

Lyžování není nezodpovědné, je přesvědčen šéf hospodářské komory

Šíření pocitu, že lyžování je ekologicky a společensky nezodpovědné, velmi vadí již zmíněnému šéfovi tyrolské hospodářské komory Franzi Hörlovi, neboť část návštěvníků tento nezasloužený „punc“ lyžování sám o sobě odrazuje.

Že během několika málo desítek let už v zimě nebude žádný sníh, považuje Hörl za čiré vúdú. Hörl odmítá i údajnou energetickou náročnost, neboť lyžařská branže spotřebuje necelé jedno procento elektřiny celého Rakouska, přičemž spotřeba sněžných děl se v posledních 20 letech snížila v průměru na polovinu.

Nejezděte tak často, apeluje iniciativa za záchranu zim

Uvažuje-li se o „příspěvků“ lyžování ke klimatické změně, dochází se k závěru, že největší stopou CO₂ je doprava do místa lyžařského pobytu a zpět domů. Moritz Nachtschatt, šéf iniciativy Protect Our Winters, proto varuje před trendem krátkodobých pobytů, které zvyšují počet jízd a jejich uhlíkovou stopu.

Odepsaný závodník Schütter

Klimatické souvislosti lyžování doslova zdecimovaly rakouského závodníka, dnes již aktivisty Juliana Schüttera, který lyžování zcela odepsal – osobně i globálně. Není úplně překvapivé, že ho emočně zasáhlo mizení alpských ledovců, na kterých mohl ještě nedávno trénovat. K jeho klimatické úzkosti jistě přispělo i zběsilé cestování, při němž za sezónu vyprodukoval 11 tun CO₂ jen při letech na závody a tréninky Světového poháru. Je však rozdíl vzdát se dobrovolně své profese a vydávat své rozhodnutí za jedinou možnou cestu pro celý svět.

Sabotáž vandalů

Ještě extrémnějším projevem aktivismu bylo vandalské ničení sněžných děl, které před dvěma lety probíhalo ve vícero střediscích, mj. ve švýcarském Les Diablerets. Anonymní aktivista hrozil, že sabotáže budou pokračovat, aby se ukázala nesmyslnost zasněžování. Prohlašoval, že lyžování je odsouzeno k zániku a že aktivisté jednájí v zájmu přírody.

Problém lyžování tkví ve městech

Protipólem těchto destruktivních a nihilistických aktivit je projekt Zukunft Skisport rakouského konzultanta Günthera Aignera. Ten je přesvědčen, že lyžařskému průmyslu hrozí úplně jiná rizika než nedostatek sněhu. Lyžování se rozmohlo před 125 lety, kdy se mu ve velké míře začala věnovat městská smetánka. Lidé byli tehdy okouzleni třeba knihami norského polárníka Nansena, nechali si proto dovézt lyže a začali se vydávat do Alp. Obyvatelé měst, hledající vzrušení a zábavu,

Zasněžování má mnohem horší pověst, než by si zasloužilo (Fieberbrunn)

kteří lyžování rozšířili do dnešní podoby, se však dnes na lyže nehrnou – nemají chuť nebo nevěří v jeho budoucnost. Ve Skandinávii, v německy mluvících zemích, ale i v Česku je lyžování stále masově rozšířený sport, pokud však začne trvale slábnout toto „jádro“, začne se hroutit i celý lyžařský průmysl.

Podobně zní hlasy i ze švýcarských středisek. Klima zdaleka není tím největším problémem, stejně ani vysoké náklady a z nich plynoucí vysoké ceny pro návštěvníky. Lyžování je však zároveň méně „sexy“ a nepřibývají v takové míře noví lyžaři, ať už mladí, nebo začínající.

Má lyžování zářnou budoucnost?

Vyhlídky lyžování do příštích desetiletí jsou přes všechny problémy stále optimistické. Günther Aigner dokonce tvrdí, že „lyžování má před sebou velkou budoucnost“.

Nejvíce lyžařů v historii a stále vhodné podmínky

Lyžařů v Evropě sice nepřibývá, ale celosvětově je jich nejvíc v historii – odhaduje se 150 milionů, na nichž se s 35 miliony podílí Čína, s 25 miliony USA a s 15 miliony Německo. Nejvíce lyžařů navštíví USA (55 mil. skierdays ročně), následují Rakousko a Francie (více než 40 mil. skierdays). Nejvyhledávanější lyžařské destinace světa mají samozřejmě i nejsilnější výchozí pozici pro to být konkurenceschopnými i v budoucnosti. Důvodem k optimismu jsou i seriózní vědecké studie, které potvrzují, že i v níže položených střediscích Alp (okolo 1 500 m n. m.) budou v r. 2050 vhodné klimatické podmínky pro lyžování.

Veřejné mínění přehání

Mnohem pesimističtější je však veřejné mínění, které často i několikanásobně „přehání“ předpovědi úbytku sněhu do vyšších nadmořských výšek.

Velký potenciál má lyžování také v „očistění“ své pověsti jako údajně neekologické aktivity. Jako příklad Aigner uvádí často propírané

zasněžování – v Rakousku se v areálech z 99 % využívá elektřina z obnovitelných zdrojů a emise CO₂ vzniklé při zasněžování odpovídají při přepočtu na lyžaře a den jedné jízdy autem s naftovým motorem na vzdálenost 400 m, jinými slovy jsou naprosto zanedbatelné.

Celoroční emise lyžařských areálů v Rakousku se odhadují na 8 500 tun CO₂, což odpovídá třeba emisím jednoho koncertního turné zpěvačky Taylor Swift v období od ledna do července 2022.

Zatímco na spotřebě elektřiny v zemi se rakouské lyžařské areály podílejí zhruba 1 %, na emisích je to ještě stokrát méně.

Pro zasněžování se využívá pět setin procenta ročního úhrnu srážek v Rakousku, přičemž tato voda se po roztání sněhu vrací zpět do oběhu.

Na lyže bude kam ještě desítky let

Ačkoliv malá, lokální, nízko položená lyžařská střediska zanikají a budou zanikat i v budoucnu, tak horská a zejména alpská střediska budou fungovat ještě mnoho desítek let. ❄️

Na jaře, kdy chuť lyžovat mají už jen opravdoví nadšenci, bývají vysoko v Alpách stále luxusní podmínky (Kaunertaler Gletscher, duben 2024)